

KISA BALKAN SEYAHATNAMESİ

 Yrd. Doç. Dr. Evren Şar İşbilen
İstanbul Üniversitesi

Elektrik Mühendisleri Odasından iki aile olarak çıktığımız bu seferde her iki ailenin anne babaları, bir çocuk, 11 aylık bir bebek ve bir büyükanne'den oluşan grubumuz ile oldukça heyecanlıydık. Zira bu gezi bizim yurt dışındaki ilk otomobil yolculuğumuz olacaktı ve özellikle de minik bebeğimiz ile saatler sürecek bu yolculuk, Mozambik'e ya da Kamboçya'ya gitmekten daha gizemli ve bilinmez geliyordu hepimize.

9 Eylül sabahı saat 5 sularında çıktığımız seyahatimizin ilk durağı (Kavalalı) Mehmet Ali Paşa'nın doğum yeri olan ve 1912 yılına dek Osmanlı idaresi altında kalmış olan Kavala kenti oldu. Bademli kurabiyeleri ile ünlü bu kent oldukça sevimli. Şehre girerken altından geçilen su kemeri (Kanuni tarafından yaptırılmıştır) ve eski tersanesi ile fotoğraf meraklıları için gerçekten çok etkileyici manzaralar sunuyor.

Şehre girdikten sonra gezilecek yerlerin başında dar sokaklardan ve cumbalı evlerden oluşan eski Türk mahallesi geliyor. Konum itibarıyla muhtemelen bütün evlerin deniz manzaralı olduğu bu mahallede kendinizi Yunanistan'da değil de gerçekten iyi korunmuş eski bir Türkiye kasabasında hissediyorsunuz. Epeyce yorucu olan bu engebeli dar sokakların varış noktası ise hemen hemen bütün şehri kuşbakışı ayaklarınızın altına seren Bizans kalesi oluyor.

Ayrıca şehre gelmişken uğramadan geçilmemesi gereken yerlerden bazıları; İbrahim Paşa Camisi, Arkeoloji Müzesi ve İmarathane olarak sayılabilir. Günü sonlandırmak için ise sahilde

yer alan sayısız taverna ve bardan birine oturarak liman manzarası eşliğinde batan güneşi izlemek mutlaka tavsiye edilir. Biz böyle yaptık en azından. Ancak zaman darlığından ve özellikle de minik bebeğimizin seçimlerinden dolayı şehri bütün detaylarıyla gezme imkânımız olmadı maalesef ancak yine de bir gün için Kavala'nın havasını epeyce kokladığımızı düşünüyoruz.

Bir sonraki günümüzün hedefi Yunanistan'ın en büyük 2. kenti olan ve Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu kent olması dolayısıyla ayrı bir anlam taşıyan Selanik idi. Ancak esas hedefimiz Balkanların içlerine ilerlemek olduğu için buraya da çok uzun bir zaman dilimi ayırmamız mümkün olmayacaktı. Bir günlük kısa Selanik turumuz koşturarak Atatürk'ün evine gitmekle başladı. Atatürk'ün evinin Türk konsolosluğu ile bitişik olmasını hepimiz biraz şaşırtıcı bulduk. 2012 yılında tamir görmüş yapı oldukça güzel olmakla beraber içerisi eşya konusunda oldukça fakir sayılır. Evet yıllarca başka insanlar tarafından iskan edilmiş olduğu göz ardı edilmemeli, ancak yine de Atatürk'ün başka yerlerde de olsa kullanmış olduğu çeşitli eşyaların getirtilerek içerinin biraz daha zenginleştirilmesi mümkün olabilirdi diye düşünmeden edemiyor insan. Bu arada evin etrafındaki sokaklardan geçerken pek çok antikacıya denk geldiğimizi de söylemeden geçmeyelim. Her tür eski ıvır zıvırın hatta eski Yunan müziği plaklarının bulunduğu bu dükkânlara meraklıları uğramadan geçmesinler derim.

Selanik her ne kadar büyük bir kent de olsa yürüyerek önemli bir kısmını kolaylıkla gezebilirsiniz. Oldukça derli toplu bir yer. Pek çok kişi tarafından 'aman gitmişken sakın uğramadan gelmeyin' diye uyarılar aldığımız Foul tou Meze isimli restoran biz yürüyüş yaparak şehri turlarken karşımıza çıktı örneğin. Yalnız belirtmekte fayda var her yerde bol bol boş masa varken, bulunduğu meydanın neredeyse yarısını kaplayan masalara sahip bu restoranda eğer rezervasyonunuz yoksa bekleme ihtimaliniz çok yüksek maalesef.

Tsimiski Caddesi, Kamara Meydanı, Beyaz Kule ve Selanik sahili şehrin diğer görülecek yerleri arasında yer alıyor. Şehir modern, sevimli ve sıcak olmasına rağmen sağda solda karşınıza çıkan 'Konstantinopolis x km. uzakta' şeklinde boy gösteren yön tabelaları ve özellikle her yerden kolaylıkla görülebilmesi için tepelik yerlere dikilen 'Kuzey Kıbrıs'ı Unutma' yazılı pankart-tabelalar pek de misafirperver bir yerde bulunmadığınız hissini yaşıyor insana ya da en azından bize. Dolayısıyla bir yıl önce Atina'da yaşadığımız evdeymişiz hissine pek de yakın olmayan hislerle terketmek zorunda kaldık Selanik'i. Gerçi bu terkedişte önceden rezervasyonumuz olmadığı için otel bulamamızın da etkisi olmadığı değil. Neyse sonuç olarak bütün yorgunluğumuza rağmen rotamızı Üsküp'e çevirdik.

Selanik-Üsküp yolu özellikle akşam saatlerinde ıssız, ışsız ve kötü ancak yine de gece yarısına doğru ayırttığımız daireye ulaşmayı başardık. Burada evler turistlere oldukça düşük fiyatlara kiraya veriliyor ve neredeyse bütün evler merkeze yakın. Ya da şehir küçücük olduğu için her yer merkez zaten diyebiliriz. Tabii bu durum İstanbul'dan gelenler için oldukça şok edici sayılır.

Biz her iki aile olarak bütün gezimiz içinde en çok Üsküp'ü sevdik. Sıcak kanlı insanları, büyük bir Avrupa şehri olma çabaları ve şehri sanat merkezi haline getirme gayretleri oldukça sevimli. Sonuç başarılı mı dersenez; henüz yolun sonunda sayılmazlar ancak girişimleri oldukça takdire şayan diyelim.

Demin de söz ettiğim gibi 2010 yılından itibaren inanılmaz bir heykellendirme çabası içine

girişmişler. Gerek Varna nehri, gerek şehir meydanı bu heykellendirme girişimlerinden nasibini bol bol almış. Bahsi geçen heykelleri oldukça kitsch bulan bir kitleye rastlasam da ben aynı fikirde değilim ve şehre gayet sevimlilik ve sıcaklık katan bir çalışma olarak niteliyorum bu durumu. Üstelik şehir meydanında hemen her gün canlı bir konserin olması, olmadığında ise şehre klasik müzik yayını yapılması hatırımda kalan oldukça güzel bir detaydı.

34 farklı etnik grubun yaşadığı şehir oldukça fazla sayıda Türk'e de ev sahipliği yapıyor, ya da belki de ev sahipliğinden çok Türk turist ağırıyor demeliyiz. Aslında bu konu biraz kafa karıştırıcı, zira biz orada bulunduğumuz sürece her yerde her an Türkçe konuşmalar duyduğumuz için hafif bir zaman mekân kırılması problemi yaşadık ama bunun sebebinin daha çok vizesiz oluşu nedeniyle oldukça yoğun Türk turist kabilelerine kucak açıyor olması olduğunu düşünüyoruz.

Ertesi gün, Üsküp'teki yorgun gecenin sabahına sallanan yataklarımızla uyandık. Üsküp bizi 4 şiddetinde bir depremle karşılamıştı sabah sabah. Çok önemsemeden kahvaltımızı yapıp Makedonya Mücadele Müzesi'nin yolunu tuttuk. Burası balmumu heykeller, tablolar ve canlandırmalardan oluşan müthiş bir müze. Son olarak müzede bulunan Atatürk'ün balmumu heykelini pek de başarılı bulmadığımızı da ekleyelim.

Müze'nin hemen yakınında opera binası var. Oldukça görkemli ve etkileyici bir bina, içine giremeseniz de etrafında en azından bir tur atmanızı tavsiye ederim.

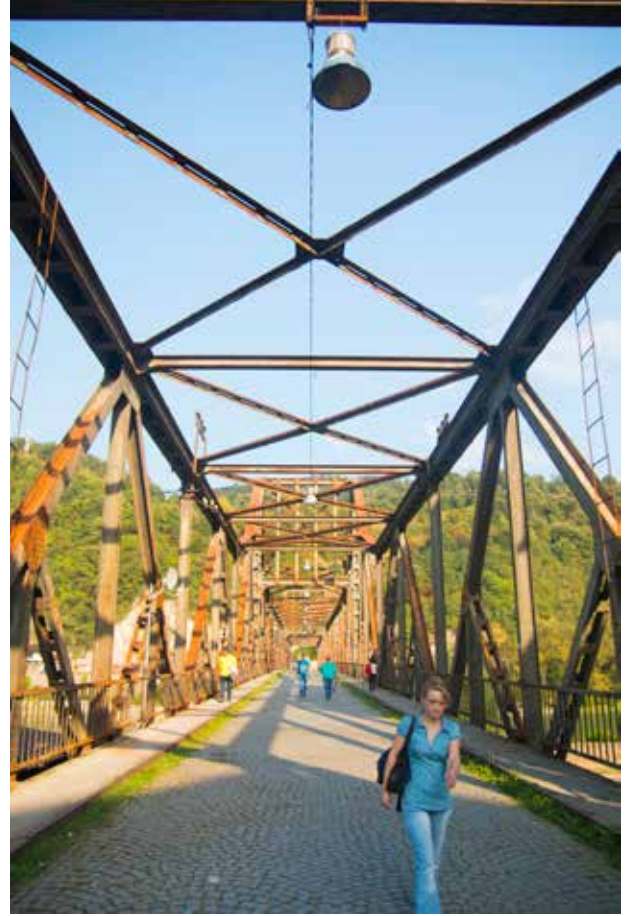
Öğle yemeği için köprü'nün diğer tarafında yer alan Türk mahallesindeki Üsküp köftecilerine uğramanız şart tabii ki, biz de aynen öyle yaptık. Yemeğin ardından Türk mahallesinin dar sokaklarındaki dükkânların arasında ellerimizde dondurmalarımızla tam kaybolmuşken müthiş bir gürültü ve dumanla olduğumuz yere çivilendik. Etrafımızdaki bütün camekanlar büyük bir hızla sallanıyor ve buna derinden gelen bir gürültü eşlik ediyordu. Ağır çekimde hissettiğimiz çalkantı giderek arttı ve neticede son buldu. 1999 depremine İstanbul'da yakalanmıştık ancak yaşadığımız depremlerin hiçbiri gündüz gözüyle bu kadar net bir şekilde cereyan etmemişti. Bu sefer binaların gözümüzün önünde sağa sola kayışını izleme fırsatımız oldu.

Dönelim şehir... Şehrin en güzel yapılarından bir diğeri Arkeoloji Müzesi. Hem içi hem de dışı görmeye değer ancak depremin hemen akabinde müzeyi kapattıkları için biz ancak dönüş yolunda uğrama fırsatı bulabildik. Bunun dışında zaten her halükarda karşınıza çıkacak olan Taş köprü, Üsküp Kalesi, Davut Paşa Hamamı ve Aziz Ohrid Kliment Katedrali ilgi çekici yerlerinden bazıları.

12 Eylül sabahı erkenden Üsküp'ten ayrılarak bir saat içinde Sırbistan topraklarına giriş yaptık. Belgrad yolunun oldukça güzel ve yeşil olduğunu da vurgulamak gerekiyor.

Keza Belgrad da tıpkı yolları gibi güzel ve büyük bir şehir. Her ne kadar Üsküp'ü çok sevmiş olsak da Belgrad'ın hakkını yememiz mümkün değil, burası gerçekten büyük, eski ve oturmuş bir Avrupa kenti. Dağılan Yugoslavya'dan arta kalan pek çok başkent içinde neden o dönemde Yugoslavya'nın başkenti seçilmiş olduğunu anlamak hiç de zor değil. Şansımıza burada kiralandığımız daire, merkezde yer alan yaklaşık 100 yıllık tarihi bir binanın içinde çıktığı için oldukça şanslıydık, böylece eski Belgrad evlerini de yakından görme fırsatımız olmuştu.

Üstelik Knez Mihailova Caddesine yürüme mesafesinde bulunmamız da büyük bir avantajdı. Burası Belgrad'ın en turistik caddelerinden biri, hem ünlü markalardan antikacılara uzanan

geniş bir yelpazede alışveriş yapıp hem de cadde üzerine yer alan onlarca restorandan birini seçerek bira eşliğinde yemeğinizi yiyip yerli halkı gözlemleyebilirsiniz. Caddenin sonunda Kalemegdan Kalesini ve parkını görmeniz de mümkün. Ayrıca Cumhuriyet Meydanı, Aziz Sava Katedrali kentin panoramasını almanızda önemli mihenk taşları olacaktır. Ancak tabii ki Elektrik Mühendisleri Odasından yola çıkan iki aile için en önemli hac merkezi Tesla Müzesi olacaktır!

Müze, Kralja Aleksandra üzerinde ve ulaşması gayet kolay. Giriş ücreti 500 dinar. Mekân çok büyük değil ve bir odada Tesla'nın icatları sergilenmiş ve bir galeri var özel eşyalarının sergilediği. Yaklaşık bir saat süren gezide çeşitli deneyler ve video gösterileri var. Burada Edison mevzusuna hiç girmiyorum. Görmekte fayda var.

Sırbistan ile Bosna-Hersek arasındaki yollar yüzlerce villadan oluşan köylerle gerçekten inanılmaz güzel manzaralar sunuyor. Bizim köylerden sonra burada gördüklerimizin de köy olduğuna inanmak biraz zor doğrusu.

Yol üzerinde Zvornik isimli bir noktada metalden yapılmış enteresan bir köprü görerek durduk. Ben fotoğraf çekmek amacıyla hızla köprüye koşturdum ama anında gümrük polisi tarafından geri püskürtüldüm. Meğer köprü Sırbistan ve Bosna arasında sınırmış ve nehri iki yakası iki ayrı ülkeye aitmiş. Neyseki polis acıdı da

fotoğraf çekmek için köprü üzerinde on-onbeş adım ilerlememe izin verdi.

Ancak Bosna yolu manzaranın güzelliğine rağmen oldukça virajlı ve yorucu, yol tek şerit olarak en fazla 60 km. ile ilerlemenize izin veriyor. Ancak bütün bu yorucu yolculuğun ardından Saraybosna, dağların arasından pat diye karşınızda beliriveriyor!

Tarihteki yerini Roma İmparatorluğu zamanında alan Bosna, ortasından geçen nehri, tepeler üzerindeki eski evleri, dar sokakları ve duvarlardan silinmeyen savaş izleri ile oldukça etkileyici ve ilk kez geliyor olsanız bile tanıdık bir şehir.

I. Dünya Savaşının ilk izlerini taşıyan Latin Köprüsü, Başçarşı isimli Osmanlı Çarşısı (1080 dükkan içeriyor), Başçarşının başında yer alan sebil, Gazi Hüsrev Bey Camisi, Milli Kütüphane ve Morica Han şehirde gezilecek pek çok yerden sadece bir kaç. Saraybosna gerçekten de güzel bir şehir ama etrafta çok sayıda Türkçe konuşan insan olmasından mı, şehrin Müslüman karakterinden mi yoksa her ikisinden midir bilinmez insan burada kendini yabancı bir ülkede gibi hissetmiyor kesinlikle.

Ancak Bosna-Hersek'in en görülmeye değer yeri Saraybosna'ya yaklaşık iki-iki buçuk saat mesafede bulunan Mostar Köprüsü hiç şüphesiz!

Neretva Nehri tarafından ikiye ayrılan Mostar kentinde yer alan ve 1566 yılında Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayreddin tarafından inşa edilen bu simgesel köprü hem mimari güzelliği hem de simgesel olarak temsil ettiği şeyler yüzünden dünyanın en önemli yapıları arasında

sayılmakta. 400 yılı aşkın bir süre boyunca ayakta kalan yapı bilindiği gibi savaş esnasında Hırvat saldırısı nedeniyle yıkılmıştır. 1997 yılında TİKA, UNECSO ve Dünya Bankası desteği ile aslına uygun olarak yapımına tekrar başlanan köprü, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok devletin temsilcileri ile 23 Temmuz 2004 yılında tekrar açılmış, 2005 yılında ise Dünya Mirası Listesi'ne eklenmiştir. Ancak şunu belirtmem gerekir ki sürekli resimlerini görmeye aşına olduğumuz bu köprü sadece bir köprüden ibaret değil, burası adeta Ortaçağdan kalma bozulmamış bir kasaba, daracık Arnavut kaldırım sokakları ve eski evleri geçerek köprüye yaklaştığımızda köprünün yanındaki yapıların güzelliği ile büyüleniyorsunuz ve köprünün sadece bir köprüden ibaret olmadığını anlıyorsunuz. Ben şahsen beklentisizce gittiğim Mostar'dan kente aşık olarak ayrıldım.

Bosna'dan sonraki durağımız içinde çok fazla zaman geçiremeyeceğimiz ülke, Montenegro yani diğer bir deyişle Karadağ olmuştur. Sınırım geçtiğimiz onca yeşil yol arasında en yeşil olma yarışını açık ara Montenegro kazanacaktır.

Kosova'ya çevirdiğimiz rota üzerinde Montenegro'ya ait birkaç kentin içinden geçmiş olsak da çok kayda değer olmadığı için üzerinde durmama kararındayım. Ancak altını çizmeden geçemeyeceğim bir yer var Montenegro'da; Red Rock kanyonu. Kanyon karşımıza tamamen tesadüfen çıktı. Gerçekten inanılmaz bir yer ve tekrar bu tarafa yolumuz düştüğünde biraz daha fazla zaman geçirmek istediğim yerler arasına kaydettim bile. Müthiş güzel ve derin bir kanyon. Üzerinde zip line adı verilen bir sporu icra

etmeniz de mümkün. Ben ailemi atlatarak (izin vermediler nedense) kendimi bir telin üzerinde asılı olarak kanyondan aşağıya bırakıverdim. Gerçekten güzel bir deneyim.

Kanyondan sonra tekrar arabalara doluşup nedense kaybola kaybola Kosova sınırına ulaştık. Geçtiğimiz onca sınır içinde sadece burada araba sigortası ile ilgili sorun çıkararak bizden 15 euro ek para almayı başardılar. Akşam saatlerinde Prizren kentine vararak kaldığımız otellerin içinde en başarısız olanına yerleştik. Bu kentte insanların Türkçesinin bizden neredeyse daha düzgün olduğunu görmek şaşırtıcı. Ayrıca Türkçe bilmeyen bir kişiye dahi rastlamadık, sorduğumuzda durumu Türk kanallarına ve Türk dizilerine bağladılar. Halk oldukça sıcakkanlı, şehir ise adeta küçük bir Saray Bosna. Şehrin ortasından akan bir nehir, bunun üzerinde yer alan eski Türk evleri ve bunların da üzerinde yer alan epeyce yüksek bir kale şehrin görülecek yerleri arasında. Ancak şehir o kadar küçük ki seçeceğimiz tek bir noktada hareketsizce durduğumuzda da kafa hareketleriyle bahsi geçen bu yerleri görmemiz mümkün gibi. Ama siz yine de biraz yürüyün tabii. Bu arada vejeteryansanız Kosova'da işiniz epey zor, biz vejeteryan olmadığımız halde zorlandık diyeyim, siz pay biçin.

Yolculuğumuzun bundan sonrası geldiğimiz yolların dönüşünü içerdiği için yazımı burada sonlandırıyor kendi yolculuğunuz ile kendi hikâyenizi yaratmanız umuduyla iyi yolculuklar diliyorum.

